

Майстерня Сергія Лисецького

Дмитро Тяжлов

Я вважаю, що постать Сергія Опанасовича заслуговує на те, щоб присвячувати йому вечори, щоб досліджувати його операторський та режисерський доробок і його викладацький метод.

Дуже складно за сім хвилин розповісти про нього.

Про нього як про викладача я можу поговорити з двох сторін. Не всі мали такий погляд, бо я 15 років викладав разом з ним, а до цього навчався в нього 5 років. Я вступив у 1997 році в майстерню С. Лисецького й І. Гольштейна. Він був непростим викладачем, дуже вимогливим. Не всі могли витримати той тиск і ті вимоги, які він ставив перед студентом. Але особисто мені це подобалося. Я бачив у цьому сенс, намагався дотримуватися його вказівок. Я зараз дуже шкодую, що не встиг цей метод так, як він хотів, зафіксувати. Зараз важливо сказати, що в нього була мрія створити коледж, де молодь, яка хоче навчатися в Інституті екранних мистецтв, перед тим, як вступати, могла б навчатися так, як у балетній школі чи в школі музичній. А ми постійно маємо справу з людьми, які раптом вирішили піти в кіно і йдуть вступати після школи. Зараз дуже змінилася ситуація. Я йшов, коли в мене це був уже другий університет, і тоді чимало було студентів, які вже мали вищу освіту.

Що потрібно сказати про Сергія Опанасовича? Його школа, його метод був побудований перш за все на аналізі, на самоаналізі, на самовдосконаленні. Й навіть при тому, що він здавався таким академістом, яким він, звісно, і був, він плекав це в нас. У нас, зазвичай, була традиція, що на обговоренні спершу говорять студенти, не він. І навіть коли тебе розібрали на шматки твої колеги і сказали, що все це треба викинути в грубку, і ти сам бачиш, що не дотягнув, але треба щось принести, і ти приніс, Сергій Опанасович раптом – я обожнював ті моменти – з твого третьосортного репортажу або третьосортної серії так якимось компопував ці фотографії, що вони перетворювалися на картину. Він завжди міг побачити у твоїй роботі, навіть у найслабшій, щось таке, чого не бачив ніхто.

Дуже багато уваги приділялося переглядам. Те, що зараз дістають з архівів, реставрують. Майже всі фільми кіностудії ім. О. Довженка ми передивилися в директорській проекції, брали в Жені ці коробки, дивилися з плівки. Плівка вицвіла, а ми сидимо, дивимось «Відлюдька» Балаяна, фільм, який Вілен Калюта знімав.

Дуже багато він робив для того, щоб ти сформувався як особистість. Це було не просто формування бачення, це було формування тебе як особистості, і головне – методів роботи: як треба працювати. Ми могли три місяці малювати розкладування і т. д. І навіть у цьому був певний ріст, що ти зміг

це зробити. Тоді не було можливості, і ти не зняв це кіно – але в голові його створив. І він дивився на тебе і казав: «Ну що ж, тепер залишилося тільки зняти». І ти розумів, що на тобі висить велика організаційна робота.

Не виходить у мене вкластися у сім хвилин. Та й виходить, як сказав би Сергій Опанасович, сухо.

Тому, щоб трошки розважити публіку, – про те, що мене вбивало і дратувало. Коли ти приносиш чергову роботу, після годинної розмови, де щось відстоював (а я, до речі, багато з ним сперечався в базових речах), він після хвилинної паузи повертався до мене і казав: «Дмитро, давай забудемо, що ти це знімав». І все: я розумів, що він цю роботу не приймає, треба йти і знімати нову. На диплом я подав 5 робіт, але жодна не була прийнята, і я захистився потім, десь через 5 чи 7 років. Зараз це неможливо, а тоді дозволяли. І в цьому був Сергій Опанасович. Він працював не на формальні речі. Це дуже важливо.

Велику увагу він приділяв культурі пам'ятання. Такі прізвища, як Микола Топчій, Олексій Калюжний, ми чули, і знали, чому їх «забули». І взагалі, він приділяв увагу цьому баченню операторської школи як школи, плекав розуміння взаємозв'язку традиції і сучасного. Дуже важлива його риса: він міг побачити і прийняти щось виразне. Він не був тією людиною, яка просто відторгала щось сучасне й експериментальне. Навпаки, він багато разів підштовхував нас до експериментів з формою. Бо, якщо просто зняти мелодраму якусь або щось, як він казав, «бла-бла-бла», питає: «А де ж зображення? В тебе постійна "вісімка"». Він ставив такі завдання! Наприклад, зобразити час. Або показати, як народжується музика. Це були виклики, які я, може, не вирішив і досі.

Тому такі вечори важливі. Записуйте. Знімайте їх, бо саме оця культура пам'ятання, як показав уже теперішній час, оця база створює в тобі ту ідентичність, яка допомагає розвиватися і триматися на цьому світі. Сергій Опанасович зробив чимало для того, щоб ця ідентичність була в багатьох. У нього за 50 років викладання було загалом десять випусків кінооператорів.

Кінооператор і педагог Дмитро Тяжлов.
Фото надане Русланом Гіриним.

16 квітня 2025.